

Klimat 4AQ: Pengar och Konsumtion (Grupp X)

Den här uppgiften handlar om något som är väldigt viktigt men som jag är väldigt osäker på. Därför skickar jag först det här mailet där jag beskriver problemet så som jag har förstått det. Jag vill gärna ha dina synpunkter på både min beskrivning av problemet och på vad som bör göras åt det.

I nästa mail kommer jag att föreslå åtgärder utifrån de svar jag har fått.

Varför fortsätter utsläppen att öka trots att alla vet att de måste minska? Är det verkligen så vartenda år, att vi hade det så dåligt året innan så att vi måste öka vår konsumtion året efter? Jag tror inte att många egentligen tycker det. Åtminstone inte i I-länderna.

De här filmerna beskriver hur vårt monetära system (=våra pengar) bygger på lånⁱ:

<http://www.youtube.com/watch?v=Dc3sKwwAaCU>

<http://www.chrismartenson.com/crashcourse>

Här nedan försöker jag sammanfatta hur jag utifrån filmerna förstår vårt monetära system:

Pengar

Vad är en peng? Om jag tolkar de här filmerna rätt så är en peng en skuldsedel. Om du har en peng så betyder det att du har rätt att någon gång i framtiden få någonting av någon. Pengen uppstod ursprungligen när någon lånade den av en bank mot ränta. Så har (nästan) alla våra pengar uppstått.

Så om (nästan) alla pengar har uppstått som lån mot ränta, varifrån ska vi då få pengar till att betala räntan? Det enda sättet att få nya pengar är att ta nya lån. De nya lånen måste hela tiden vara större än de tidigare för att räcka till att både amortera de gamla lånen och till att betala den gamla räntan.

I vårt nuvarande ekonomiska system kan den totala mängden lån räknat i kronor och ören aldrig minska. Inte så länge lånen ska betalas tillbaka med lånade kronor och ören. Den totala mängden lån ökar och kommer alltid att öka (minst) exponentiellt. För att kunna betala tillbaka ett lån så måste man alltså i andra ändan förmå någon att ta ett nytt större lån.ⁱⁱ

Bara den ger mig pengar som får varor eller tjänster i utbyte. För att jag ska kunna betala mina lån måste jag alltså producera varor eller tjänster (t.ex. lönearbete) och förmåⁱⁱⁱ någon att köpa dem. (För *sina* lånade pengar.)

På det här sättet så tvingar vårt monetära system oss att producera ständigt mera varor och tjänster för att betala våra ständigt ökande lån i en accelererande spiral.

Illustration av lånespiralen:

<http://klimatcbt.yolasite.com/bild-fractionalbanking.php>

Är beskrivningen ovan korrekt?

- Måste vi ändra på vårt monetära system för att kunna producera mindre?
 - Skulle en minskad konsumtion automatiskt orsaka en lågkonjunktur och arbetslöshet? Skulle det gå bättre om alla arbetade mindre^{iv} och därmed producerade mindre?
 - Hur skulle vi ändra på systemet för att det skulle fungera bättre?^v
 - Hur kan ditt företag^{vi} vara ett exempel på god produktivitet som både kan vara i tillräcklig harmoni med biosfären för att kunna vara uthållig, men samtidigt tillräckligt effektiv så att vi kan behålla de viktigaste av den moderna världens fördelar?
 - Vad behöver vi göra? Vilka steg behöver vi ta, i vilken ordning?
 - På vilket sätt måste samhället förändras för att det ska gå att göra?
 - Hur gör vi så att det ekologiskt hållbara också är det ekonomiskt hållbara?
- Detta är frågorna tills nästa gång. Jag kommer att utforma nästa uppgift utifrån de svar jag får.^{vii}

Bonus: Tillväxt

Sedan guldmynntfoten avskaffades 1931^{viii} så har vi haft en kontinuerlig tillväxt då vi har producerat ständigt mer varor och tjänster. Det har vi gjort genom att förbruka ständigt mer energi och råvaror i våra fabriker. Det har gjort att de ständigt större lånen (nästan) har balanserats av en ständigt ökande tillgång på varor och tjänster.^{ix}

Kan vi fortsätta att producera ständigt mer (och dessutom göra det exponentiellt)?

- Varning, Åsikt^x: Jag har svårt att tro att vi kan producera ständigt fler varor utan att använda ständigt mer energi och råvaror i produktionen.
- Varning, Åsikt^{xi}: Jag har svårt att tro att vi kan producera ständigt fler tjänster utan att arbeta ständigt fler timmar. (och det är omöjligt eftersom det bara finns 24 timmar per dygn^{xii})

Vill vi fortsätta att producera och konsumera ständigt mer?

Bonus: **Minskad konsumtion?**

När det blir ont om pengar så beror det på att alltför många lån har betalats tillbaka till bankerna. Då är den enda "lösningen" att ta nya lån.
(Därför kan ett land inte spara sig ur en lågkonjunktur, utan måste tvärt om konsumera sig ur den.)

I en lågkonjunktur inför politikerna "stimulansåtgärder". De vill att vi ska konsumera mera. Ofta innebär det att staten tar nya lån så att nya pengar kommer i omlopp. I en högkonjunktur tas privata lån och de statliga kan betalas av m.h.a. skatter.

Vad skulle hända om vi producerade mindre i stället för mer? Vi skulle fortfarande vara tvungna att betala ständigt (exponentiellt) ökande amorteringar och räntor.^{xiii}
Skulle vi kunna klara det m.h.a. inflation? Skulle människor fortsätta att använda pengar om de visste att pengarnas värde hela tiden minskar? Jag vet faktiskt inte. Vi gör ju det idag. Förutsättningen för att det skulle fungera skulle vara att pengarna lånades ut till en ränta som var *lägre* än inflationen. Hur skulle banksystemet påverkas av det?

Mer information om denna klimat-utbildning finns på:

<http://klimatcbt.yolasite.com/>

Dagens uppgift är att fundera och svara på om och hur vårt monetära system måste förändras för att vi ska kunna konsumera mindre.

Skriv till kurskamraterna och mig och berätta om dina tankar.^{xiv}

Försök att alltid utföra dagens uppgift direkt när du får mailet. Om du bara har 3 minuter, så slutför uppgiften så bra som den hinner bli på 3 minuter.

Detta mail kan även laddas ner som PDF från:

http://klimatcbt.yolasite.com/resources/Klimat4AQ_PengarOchKonsumtion.pdf

Den här klimat-utbildningen är fortfarande ny och kan innehålla barnsjukdomar som t.ex.

sakfel, obegripliga formuleringar, saknad information som borde inkluderas, stavfel och räknefel. Hittar du några felaktigheter eller konstigheter så vill jag väldigt gärna veta det. Klicka på Svara/Reply och berätta vad du har hittat.

Om du inte längre vill gå kursen så meddela mig på adress

<http://klimatcbt.yolasite.com/kontakt.php> , så tar jag bort dig från sändningslistan.

(Du har väl lagt till <http://klimatcbt.yolasite.com/kontakt.php> antingen i din adressbok, eller bland betrodda avsändare i ditt spamfilter? Annars kan vissa kursmail fastna i ditt spamfilter. Skriv till mig på <http://klimatcbt.yolasite.com/kontakt.php> om du vill ha hjälp med det, eller om du saknar något kursmail.)

Det som står i fotnoterna är alltid bonusmaterial.

ⁱ Fotnot 4.X.26: Vårt monetära system där pengar skapas genom att man tar lån i en bank kallas även "Fractional banking" (http://en.wikipedia.org/wiki/Fractional_Banking)

ⁱⁱ Fotnot 4.X.27: I vårt nuvarande ekonomiska system kan den totala mängden lån räknat i kronor och ören aldrig minska. Inte så länge lånen ska betalas tillbaka med lånade kronor och ören. Den totala mängden lån ökar och kommer alltid att öka (minst) exponentiellt. Varje gång vi har betalat av ett lån så har vi varit tvungna att ta ett nytt lån som täcker minst lånet och dess ränta. Om vi t.ex. betalar av ett 10-årigt lån med 2% ränta, så måste vi betala: lånet + 10 * 2% * lånet ~ 120% * lånet
På 10 år har alltså någon fått ett nytt lån som är 20% större än det gamla.

ⁱⁱⁱ Fotnot 4.X.33: Jag har aldrig förstått varför det är så förtvivlat viktigt att förmå mig att äta en bulle jag inte behöver, eller att resa till en plats jag aldrig har intresserat mig för, eller att använda ett visst schampo oftare än mitt hår mår bra av det. Jag skapar ju inget som någon har nytta av. Tvärt om förbrukar jag resurser som någon kunde ha haft nytta av. Varför läggs det då ut miljontals kronor på reklam vars enda syfte är att få mig att konsumera? Kanske är detta svaret? Kanske är detta det enda sättet för människor att betala tillbaka sina lån? Att förmå någon annan att konsumera?
(<http://klimatcbt.yolasite.com/bild-fractionalbanking.php>)

^{iv} Fotnot 4.X.28: Att alla arbetar mindre skulle t.ex. kunna uppnås med en kortare arbetsdag.

^v Fotnot 4.X.29: Det här radioprogrammet beskriver hur en del anser att ekonomisk tillväxt krävs för att vi ska ha råd med miljöåtgärder, och andra anser att ekonomisk tillväxt är det som orsakar problemen. (<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=4714353>)

^{vi} Fotnot 4.X.32: "ditt företag" kan syfta på ...
... ett företag där du är anställd

... ett företag du äger
... ett företag du handlar av
... någon annan organisation du känner särskilt för
Välj själv något bra.

^{vii} Fotnot 0.6: Klicka på "Svara" eller "Reply" från det här mailet, för att skicka ett svar till kursens diskussionsgrupp (och mig).

Kontrollera att mailet skickas till: klimatcbt-diskussionsgrupp@googlegroups.com

- Om du vill skriva bara till dem som har fått samma mail som du (och mig), så klicka på "Svara alla" eller "Reply to all". Ta bort mottagaren klimatcbt-diskussionsgrupp@googlegroups.com och skicka därefter mailet som vanligt.

- Vill du skicka ett mail bara till mig som ger kursen så skickar du det istället till:

<http://klimatcbt.yolasite.com/kontakt.php>

(Även om diskussionen oftast kommer att vara mellan er kurskamrater, så är jag alltid intresserad av vad ni har att säga. Särskilt nu när kursen fortfarande är under utveckling.)

Bonusuppgift: Diskussionsforumet är nytt och inte så mycket testat ännu. Hjälp mig gärna genom att berätta för mig hur det fungerar och vad som är bra och dåligt.

^{viii} Fotnot 4.X.31: "Sverige och Storbritannien slojade guldmyntfoten 1931" (<http://www.guldpriset.eu/om-guld/guldmyntfoten/>)

^{ix} Fotnot 4.AE: Sedan guldmyntfoten avskaffades 1931 (Fotnot 4.X.31:) så har vi haft en kontinuerlig tillväxt då vi har producerat ständigt mer varor och tjänster. Det har vi gjort genom att förbruka ständigt mer energi och råvaror i våra fabriker. Det har gjort att de ständigt större lånen (Fotnot 4.X.27:) (nästan) har balanserats av en ständigt ökande tillgång på varor och tjänster.

Mellanskillnaden mellan lånens sammanlagda storlek och det sammanlagda värdet av varor och tjänster har trots allt ökat en del över tiden. Det är det som är inflationen.

Eftersom lånen måste fortsätta att öka (minst) exponentiellt (Fotnot 4.X.27:), så skulle en avstanning av det sammanlagda värdet av varor och tjänster som produceras per år, med nödvändighet leda till att mellanskillnaden skulle öka (minst) exponentiellt. D.v.s. vi skulle med nödvändighet få en inflation som var minst lika stor som räntan.

(Rätta mig om jag har fel, och förklara hur det egentligen är. Om jag har fel så är jag angelägen om att få veta det.)

^xFotnot 0.5:

^{xi}Fotnot 0.5: Det är viktigt att skilja mellan åsikter och vetenskapliga fakta. Avsikten är att alla påståenden i den här kursen ska vara verifierbara vetenskapliga fakta. Det är därför jag är så noga med att inkludera alla källor i fotnoterna. När jag skriver något som är min egen personliga åsikt så markerar jag det så här.

Mina åsikter är naturligtvis alltid bonusmaterial och inte en obligatorisk del av kursen.

^{xii} Fotnot 4.X.30: Varning, Åsikt (Fotnot 0.5): Jag har svårt att tro att vi kan producera ständigt exponentiellt fler tjänster utan att arbeta ständigt exponentiellt fler timmar. Låt oss säga att vi idag arbetar 8 timmar per dygn och att vi arbetar 2% mer varje år. Då skulle vi arbeta 24 timmar per dygn om 55 år.

^{xiii} Fotnot 4.X.27: I vårt nuvarande ekonomiska system kan den totala mängden lån räknat i kronor och ören aldrig minska. Inte så länge lånen ska betalas tillbaka med lånade kronor och ören. Den totala mängden lån ökar och kommer alltid att öka (minst) exponentiellt.

Varje gång vi har betalat av ett lån så har vi varit tvungna att ta ett nytt lån som täcker minst lånet och dess ränta. Om vi t.ex. betalar av ett 10-årigt lån med 2% ränta, så måste vi betala:

$\text{lånet} + 10 * 2\% * \text{lånet} \sim 120\% * \text{lånet}$

På 10 år har alltså någon fått ett nytt lån som är 20% större än det gamla.

(Se även (Fotnot 4.AE:))

^{xiv} Fotnot 0.6: Klicka på "Svara" eller "Reply" från det här mailet, för att skicka ett svar till kursens diskussionsgrupp (och mig).

Kontrollera att mailet skickas till: klimatcbt-diskussionsgrupp@googlegroups.com

- Om du vill skriva bara till dem som har fått samma mail som du (och mig), så klicka på "Svara alla" eller "Reply to all". Ta bort mottagaren klimatcbt-diskussionsgrupp@googlegroups.com och skicka därefter mailet som vanligt.

- Vill du skicka ett mail bara till mig som ger kursen så skickar du det istället till:

<http://klimatcbt.yolasite.com/kontakt.php>

(Även om diskussionen oftast kommer att vara mellan er kurskamrater, så är jag alltid intresserad av vad ni har att säga. Särskilt nu när kursen fortfarande är under utveckling.)

Bonusuppgift: Diskussionsforumet är nytt och inte så mycket testat ännu. Hjälpa mig gärna genom att berätta för mig hur det fungerar och vad som är bra och dåligt.